

OSTALE KRIVIČNOPRAVNE NAUKE

<https://doi.org/10.7251/CEST1322304M>

UDK 343.232:347.7(497.6 RS)

PREKRŠAJI U PRIVREDI REPUBLIKE SRPSKE

Prof. dr Ljubinko Mitrović*Redovni profesor na Fakultetu pravnih nauka, Panevropski univerzitet APEIRON u Banjoj Luci***Doc. dr Goran Maričić***Docent na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu***Dr Gojko Pavlović***Istraživački centar Banja Luka. pavlovicgojko@gmail.com*

Apstrakt: Pod privrednim deliktima uopšte podrazumijevamo različite zloupotrebe i nezakonite radnje u privrednom i finansijskom poslovanju, odnosno djela uperena protiv privrede u najširem smislu posmatrano. Teorijski, postoji razlikovanje privrednih delikata u užem i u širem smislu. Prema užem shvatanju privredni delikti predstavljaju samo krivična djela počinjena u privredi, tj. krivična djela protiv privrede i platnog prometa kako su u Krivičnom zakoniku Republike Srpske iz 2017. godine označena. S druge strane, prema širem shvatanju pod privrednim deliktima podrazumijevaju se sva kaznena djela koja se gone sudskim putem ili od strane drugih nadležnih organa. Prema ovom širem shvatanju, u privredne delikte spadaju i krivična djela protiv privrede, ali i privredni prekršaji. Odredba člana 2 Zakona o prekršajima Republike Srpske iz 2014. godine definiše prekršaj kao protivpravno djelo koje predstavlja kršenje javnog poretka ili propisa o ekonomskom i finansijskom poslovanju, a koje je kao takvo propisano zakonom ili drugim propisom. Privredni prekršaji prema tome, predstavljaju naročitu kategoriju kaznenih djela protiv privrednog i finansijskog poslovanja (kategoriju koja je ranije postojala kao samostalan delikt pod nazivom privredni prestup i koja kao takva još uvijek postoji u zemljama iz okruženja, kao na primjer u Srbiji ili Hrvatskoj). S tim u vezi, namjera je autora da u ovom radu ukažu na brojne privredne prekršaje koji su propisani brojnim zakonima i drugim opštim aktima, a koji se u svakodnevnom radu organa nadležnih za kontrolu i inspeksijski nadzor otkrivaju i za njih izriču odgovarajuće prekršajne sankcije.

Ključne riječi: prekršaji, privredni prekršaji, prekršajno pravo, Republika Srpska.

1. UVODNA RAZMATRANJA

Zakon o prekršajima Republike Srpske (ZOP), između ostalog, uređuje pojam i elemente prekršaja, subjekte i osnove prekršajne odgovornosti, kao i sistem prekršajnih sankcija.

Prekršaj je prema članu 2 stav 1 ZOP protivpravno djelo koje predstavlja kršenje javnog poretka ili propisa o ekonomskom i finansijskom poslovanju koje je

utvrđeno zakonom ili drugim propisom, za koje su određena obilježja i za koje su propisane sankcije.

Iz ovog zakonskog određenja prekršajnog djela proizilaze sljedeći opšti, odnosno osnovni elementi pojma prekršaja. To su: a) radi se o djelu koje predstavlja kršenje javnog poretka ili propisa o ekonomskom i finansijskom poslovanju, b) to je protivpravno djelo, odnosno djelo koje je protivno bilo kom pozitivnopravnom propisu, c) određenost djela i njegovih obilježja zakonom ili drugim propisom i d) propisanost prekršajne sankcije za učinjeno prekršajno djelo (Jovašević, D., Miladinović, D., 2018: 18-20).

Prekršaji i prekršajne sankcije (u smislu člana 4 ZOP) mogu se propisivati: zakonom, uredbom ili odlukom Vlade Republike Srpske, odlukom skupštine grada i odlukom skupštine opštine. Organi ovlašćeni za donošenje propisa o prekršajima mogu propisivati samo one sankcije koje su predviđene Zakonom o prekršajima Republike Srpske i u njegovim granicama. U svakom slučaju, ovi organi mogu propisivati prekršajne sankcije samo za povrede propisa koje oni donose u okviru svoje nadležnosti utvrđene ustavom i zakonom, pod uslovima određenim Zakonom o prekršajima Republike Srpske (Maričić, G., Pavlović, G., Jovašević, D., 2021: 154-155).

Glava treća Zakona o prekršajima Republike Srpske nosi naziv: „Odgovornost za prekršaj“. Tako, prema rješenju sadržanom u odredbi člana 21 Zakona, za prekršaj mogu da odgovaraju sljedeći subjekti, i to: a) fizičko lice, b) preduzetnik, c) pravno lice i d) odgovorno lice u pravnom licu, odgovorno lice u državnom organu, republičkom organu uprave i organima jedinice lokalne samouprave.

Pri tome je izričito propisano u odredbi stava 2 iste zakonske odredbe da Bosna i Hercegovina, Republika Srpska, Federacija Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, državni organi, republički organi uprave, organi i jedinice lokalne samouprave i uprave ne mogu biti odgovorni za prekršaj, ali se zakonom može propisati da za učinjeni prekršaj može da odgovara odgovorno lice u ovim organima.

Odgovornost fizičkog lica propisana je u odredbi člana 22 ZOP. Tako, fizičko lice odgovara za prekršaj ako je u vrijeme izvršenja prekršaja bilo:

1) uračunljivo: a) sposobno da rasuđuje (sposobno da shvati stvarni, pravni i društveni značaj učinjenog djela) i b) sposobno da odlučuje (sposobno da upravlja svojim postupcima u skladu sa sadržajem svijesti) i

2) ako je prekršaj počinilo, odnosno postupalo sa: a) umišljajem - direktnim ili eventualnim ili b) nehatom – svjesnim ili nesvjesnim.

Na isti način (shodno odredbi stava 2) odgovaraju i preduzetnik i odgovorno lice u pravnom licu, državnom organu, republičkom organu uprave ili organu jedinice lokalne samouprave.

Odredbom člana 31 ZOP propisana je odgovornost pravnog lica u prekršajnom zakonodavstvu Republike Srpske. Tako je pravno lice odgovorno za prekršaj pod sljedećim uslovima, i to: a) ako je prekršaj učinjen radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora od strane organa upravljanja ili odgovornog lica i b) ako je prekršaj učinjen radnjom drugog lica koje je u vrijeme izvršenja prekršaja bilo ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica. To je opšte pravilo.

No, pravno lice, po posebnim, specijalnim pravilima, odgovara takođe za učinjeni prekršaj i u sljedećim slučajevima kada: a) organ upravljanja donese protivpravnu odluku ili nalog kojim je omogućeno izvršenje prekršaja ili odgovorno lice naredi licu da izvrši prekršaj i b) fizičko lice izvrši prekršaj usljed propuštanja odgovornog lica da nad njim vrši nadzor ili kontrolu (Šelih, A., 2006). Pod navedenim uslovima pravno lice može da odgovara za prekršaj i kada je protiv odgovornog lica prekršajni postupak obustavljen ili je to lice oslobođeno od odgovornosti, odnosno i kada postoje pravne ili stvarne smetnje za utvrđivanje odgovornosti odgovornog lica u pravnom licu ili se ne može odrediti ko je odgovorno lice u pravnom licu.

No, opšte je pravilo da odgovornost fizičkog ili odgovornog lica u pravnom licu za učinjeni prekršaj ili krivično djelo (pa tako i za privredne prekršaje i za privredna krivična djela) ne isključuje odgovornost pravnog lica za prekršaj.

U prekršajnom pravu se na specifičan način utvrđuje prekršajna odgovornost pravnog lica u slučaju njegovog prestanka (član 32 ZOP). Tako, prestankom postojanja pravnog lica u toku trajanja prekršajnog postupka prestaje odgovornost za prekršaj, osim u slučaju postojanja pravnog sljedbenika koji je u tom slučaju odgovaran za učinjeni prekršaj.

Ako je pak pravno lice prestalo da postoji nakon pravosnažno okončanog prekršajnog postupka, tada se izrečena prekršajna sankcija izvršava prema pravnom sljedbeniku tog pravnog lica. Ako pak nema pravnog sljedbenika, tada se obustavlja pokrenuti postupak izvršenja prekršajne sankcije. Pravno lice koje se nalazi u stečaju takođe može da odgovara za prekršaj koji je učinjen prije otvaranja ili u toku stečajnog postupka, iako se pravnom licu u tom slučaju ne može izreći prekršajna kazna (novčana kazna), osim zaštitne mjere oduzimanja predmeta i posebne prekršajne mjere - oduzimanje imovinske koristi.

Odgovornost preduzetnika je u našem prekršajnom zakonodavstvu propisana u odredbi člana 33 Zakona o prekršajima Republike Srpske. Naime, prema ovom zakonskom rješenju preduzetnik odgovara za prekršaj koji je on učinio pri vršenju svoje djelatnosti.

Odredba člana 34 ZOP uređuje prekršajnu odgovornost odgovornog lica. Tako se kao odgovorno lice koje može biti prekršajno odgovorno smatraju sljedeća lica, i to: a) lice kome su u pravnom licu povjereni određeni poslovi koji se odnose na upravljanje, poslovanje ili proces rada i b) lice koje u državnom organu, republičkom organu uprave i organu jedinice lokalne samouprave vrši određene dužnosti.

No, za učinjeni prekršaj (stav 2) ne odgovara odgovorno lice ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi, i to: a) ako je postupalo na osnovu naređenja drugog odgovornog lica ili organa upravljanja i b) ako je preduzelo sve radnje koje je na osnovu zakona, drugog propisa ili akta bilo dužno da preduzme kako bi se spriječilo izvršenje prekršaja. Takođe, odgovornost odgovornog lica ne prestaje činjenicom da mu je prestao radni odnos u pravnom licu, državnom organu, republičkom organu uprave i organu jedinice lokalne samouprave, kao ni zbog toga što je nastala nemogućnost da se pravno lice proglasi odgovornim usljed njegovog prestanka.

Zakon o prekršajima Republike Srpske izričito u odredbi člana 35 propisuje odgovornost stranih lica za prekršaje. Tako, strano fizičko lice, strano pravno lice i odgovorno lice u tom pravnom licu odgovaraju za prekršaje jednako, dakle, na isti način, pod istim uslovima kao i domaće fizičko, pravno i odgovorno lice. Takođe, strano pravno lice i njegovo odgovorno lice mogu se kazniti za prekršaj koji je učinjen na teritoriji Republike Srpske pod sljedećim uslovima, i to: a) ako strano pravno lice ima poslovnu jedinicu ili predstavništvo u Bosni i Hercegovini i b) ako je prekršaj učinjen njegovim prevoznim sredstvom.

2. PREKRŠAJNE SANKCIJE

Glava četvrta Zakona pod nazivom: „Prekršajne sankcije“ propisuje pojam, vrste, svrhu i uslove za primjenu prekršajnih sankcija. Te sankcije treba u svakom slučaju da ostvare zakonom proklamovanu svrhu koja je određena u članu 5 Zakona o prekršajima Republike Srpske. Tako je opšta svrha propisivanja i izricanja prekršajnih sankcija određena kao suzbijanje protivpravnih djelovanja kojima se ugrožavaju ili povređuju vrijednosti zaštićene prekršajnim zakonodavstvom, čime se obezbjeđuje da građani poštuju pravni sistem i ne čine prekršaje.

Ovu svrhu treba da ostvare sljedeće vrste prekršajnih sankcija. To su (član 36 ZOP): a) kazne, b) kazneni bodovi, c) mjere upozorenja, d) zaštitne mjere i e)

vaspitne mjere. Osim navedenih prekršajnih sankcija, učiniocu prekršaja mogu se izreći i sljedeće mjere: a) oduzimanje imovinske koristi i b) obaveza naknade štete.

Prekršajne sankcije izriče sud u zakonom propisanom prekršajnom postupku. No, uz sud, ovlašteni organ može takođe izreći određenu prekršajnu sankciju i putem izdavanja prekršajnog naloga, u skladu sa pravilima prekršajnog postupka propisanim zakonom (Đorđević, Đ., 2006).

Kazne su osnovna i najznačajnija vrsta prekršajnih sankcija u Republici Srpskoj. Kazne treba da ostvare sljedeću svrhu (član 37 ZOP), a to je da se utiče na učinioca i ostale da ubuduće ne čine prekršaje. Dakle, ovdje je svrha kažnjavanja propisana kao ostvarenje prevencije: a) opšte (generalne) i b) posebne (specijalne) prevencije.

Član 38 ZOP propisuje sljedeće vrste prekršajnih kazni. To su: a) kazna zatvora i b) novčana kazna. Za prekršaj se može propisati kazna zatvora ili novčana kazna, koje se mogu izreći alternativno, ali i zajedno (kumulativno) – član 39 ZOP.

Pri tome je izričito određeno da se kazna zatvora (član 40 ZOP) može propisati samo zakonom, dok se novčana kazna može propisati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom Vlade, skupštine opštine ili skupštine grada. U svakom slučaju, kazna zatvora se može izreći samo kao glavna kazna, a novčana kazna se može izreći i kao glavna i kao sporedna prekršajna kazna.

Za prekršaj pravnog lica i njegovog odgovornog lica može se propisati isključivo novčana kazna.

Novčana kazna (član 43 ZOP) može se propisati na dva načina, i to: a) u određenom rasponu i b) u fiksnom iznosu.

Novčana kazna za fizičko lice može se propisati u iznosu od 30,00 do 10.000,00 KM, za odgovorno lice u pravnom licu i preduzetnika u iznosu od 50,00 do 20.000,00 KM, a za pravno lice u iznosu od 500,00 do 200.000,00 KM. Za prekršaj propisan odlukom ili uredbom Vlade, odlukom skupštine grada ili skupštine opštine novčana kazna ne može se propisati za fizičko lice u iznosu većem od 3.000,00 KM, za odgovorno lice u pravnom licu u iznosu većem od 5.000,00 KM, za preduzetnika u iznosu većem od 6.000,00 KM, a za pravno lice u iznosu većem od 10.000,00 KM.

Konačno, za prekršaje iz oblasti poreza, carina i finansija, novčane kazne se mogu propisati u višestrukom iznosu poreske ili carinske obaveze koja je trebalo da bude plaćena, ili kao procenat ili višestruki iznos vrijednosti robe koja je predmet prekršaja, ali ne u iznosu većem od 200.000,00 KM.

U rješenju o prekršaju i prekršajnom nalogu (član 44 ZOP) određuje se rok plaćanja novčane kazne, koji može da se kreće od osam dana do tri mjeseca od dana pravosnažnosti rješenja, odnosno izvršnog prekršajnog naloga.

Ukoliko okrivljeni protiv kojeg je izdat prekršajni nalog prihvati odgovornost i, najkasnije u roku od osam dana od dana prijema prekršajnog naloga, plati polovinu izrečene novčane kazne, oslobađa se plaćanja druge polovine izrečene novčane kazne. Ukoliko je izjavljena žalba, rok plaćanja novčane kazne se kreće od osam dana do tri mjeseca od dana dostavljanja drugostepenog rješenja. U ovim rokovima sud obavezuje okrivljenog da plati i troškove prekršajnog postupka (Mrvić Petrović, N., Mitrović, Lj., 2007: 27).

No, u opravdanim slučajevima sud može rješenjem dozvoliti da se novčana kazna isplati i u ratama, pri čemu određuje rok plaćanja, koji ne može biti duži od šest mjeseci, pod uslovom da su odmah plaćeni troškovi prekršajnog postupka (stav 5 član 44 ZOP). Ako kažnjeno lice kome je dozvoljeno da novčanu kaznu isplaćuje u ratama ne vrši uredno uplate, sud može rješenjem (protiv koga nije dozvoljena žalba) opozvati svoju odluku o plaćanju novčane kazne u ratama.

Pored prekršajnih sankcija, učiniocu prekršajnog djela (fizičkom, odgovornom ili pravnom licu) mogu se izreći i druge prekršajne mjere (koje takođe imaju prinudni karakter, ali se ne smatraju klasičnim prekršajnim sankcijama). Takva je mjera predviđena u glavi petoj Zakona o prekršajima Republike Srpske. Ona je sui generis mjera i nosi naziv: "Oduzimanje imovinske koristi i naknada štete". Tako, prema odredbi člana 69 ZOP niko ne može zadržati imovinsku korist koja je pribavljena prekršajem. Ova se korist oduzima rješenjem o prekršaju kojim su utvrđeni prekršaj i odgovornost za njega, pod uslovima koji su predviđeni ovim zakonom.

Naime, od učinioca prekršaja (član 70 ZOP) se oduzima novac, hartije od vrijednosti, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena izvršenjem prekršaja. Ukoliko takvo oduzimanje nije moguće, učinilac se obavezuje da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi. Ako okrivljeni u određenom roku ne plati ovaj novčani iznos, njegova naplata se vrši prinudno putem Poreske uprave Republike Srpske. Imovinska korist pribavljena izvršenjem prekršaja može se oduzeti i od lica na koje je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti.

Ako je oštećenom u prekršajnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, tada se oduzimanje imovinske koristi izriče u smislu odredbi člana 71 ZOP samo ukoliko ta korist prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog.

Ako dokazi izvedeni u prekršajnom postupku ne pružaju pouzdan osnov da se imovinskopravni zahtjev u cijelosti ili djelimično usvoji, sud u smislu odredbe člana 72 ZOP upućuje oštećenog ili drugo ovlašćeno lice da imovinskopravni zahtjev, odnosno višak tog zahtjeva ostvari u parnici. Ako je pak zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka rješenjem odbačen ili je prekršajni postupak obustavljen ili je okrivljeni oslobođen odgovornosti, oštećenog ili drugo ovlašćeno lice, sud će uputiti da svoj imovinskopravni zahtjev ostvari u parnici. Ako je izvršenjem prekršaja oštećena imovina Republike Srpske ili lokalnih zajednica o donijetoj odluci se obaveštava pravobranilac Republike Srpske.

S obzirom na to, da Zakonom o prekršajima Republike Srpske nisu predviđena obilježja nijednog prekršaja uopšte, pa tako ni privrednih prekršaja, u Republici Srpskoj privredne prekršaje i odgovornost njihovih učinilaca propisuju nekoliko zakona. Opšti – sistemski zakoni u Republici Srpskoj kojima su propisani privredni prekršaji jesu svakako Zakon o privrednim društvima i Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti, dok su među posebnim zakonima najvažniji svakako Zakon o poreskom postupku, Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o računovodstvu i reviziji, Zakon o porezu na nepokretnosti i drugi akti kojima se uređuje funkcionisanje pojedinih grana privrede u najopštijem smislu posmatrano. Zbog toga će u narednom dijelu rada biti govora upravo o prekršajima, predviđenim kaznama za te prekršaje, kao i odgovornim licima iz ovih zakona, ali bez namjere da svaki prekršaj pojedinačno obrazložimo nego samo da ukažemo na brojnost i raznolikost ove vrste delikata.

3. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Zakonom o privrednim društvima uređuje se osnivanje privrednih društava, upravljanje društvima, prava i obaveze osnivača, ortaka, članova i akcionara, povezivanje i reorganizacija (statusne promjene i promjene pravne forme privrednih društava) i likvidacija privrednih društava (član 1).

Takođe, Zakon propisuje pojam i pravne forme privrednih društava. Tako, privredno društvo jeste pravno lice koje osnivaju pravna i/ili fizička lica radi obavljanja djelatnosti u cilju sticanja dobiti. S druge strane, pravne forme privrednih društava su ortačko društvo, komanditno društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću i akcionarsko društvo (otvoreno i zatvoreno) (Maričić, G., 2020).

Pored toga Zakon o privrednim društvima, u glavi sedmoj pod nazivom: „Kaznene odredbe“ propisuje karakteristike i oblike ispoljavanja više prekršajnih djela privrednih društava i odgovornih lica. Tako je u odredbama člana 441, pod nazivom Prekršaji privrednog društva i odgovornog lica, propisano da će se kazniti

za prekršaj privredno društvo novčanom kaznom od 5.000 KM do 15.000 KM, kao i odgovorno lice u privrednom društvu novčanom kaznom od 500 KM do 3.000 KM, ako:

- a) ne prijavi upis ili brisanje poslovne jedinice u registar poslovnih subjekata,
- b) suprotno ovom zakonu zloupotrijebi pravno lice,
- v) zloupotrijebi poslovno ime suprotno ovom zakonu i ako pisma i poslovna dokumenta upućena trećim licima ne sadrže podatke predviđene zakonom,
- g) u svom poslovanju koristi skraćeno ili modifikovano poslovno ime, suprotno ovom zakonu,
- d) zastupnik privrednog društva zaključi pravni posao izvan djelatnosti društva navedenih u osnivačkom aktu,
- đ) suprotno zakonu povrijedi dužnost nekonkurencije privrednom društvu,
- e) suprotno zakonu ne uplati u propisanom roku najmanje polovinu novčanog dijela osnovnog kapitala,
- ž) suprotno zakonu pruža finansijsku podršku za sticanje akcija,
- z) izda akcije suprotno odredbama zakona,
- i) povrijedi prava akcionara,
- j) rasporedi dividende i izvrši druge isplate akcionarima protivno odredbama zakona,
- k) stekne ili upiše sopstvene akcije suprotno odredbama zakona,
- l) povrijedi pravilo o ograničenju isplate i zabranjenim isplatama,
- lj) društvo ne obavijesti nadležne organe propisane ovim zakonom o povećanju, odnosno o smanjenju osnovnog kapitala,
- m) smanji osnovni kapital suprotno odredbama zakona,
- n) suprotno odredbama zakona ne održava vrijednost osnovnog kapitala,
- nj) u zakonske rezerve ne unese iznose propisane zakonom, ili sredstva zakonskih rezervi upotrijebi protivno odredbama zakona,
- o) za vrijeme likvidacije preduzima nove poslove ili plaća dividende ortacima, članovima ili akcionarima,
- p) ne sastavi izvještaj o sprovedenoj likvidaciji, završni likvidacioni bilans i prijedlog o podjeli likvidacionog ostatka u slučaju propisanom zakonom,
- r) ne sačini konsolidovani godišnji izvještaj i izvještaj članovima i akcionarima zavisnog društva,
- s) suprotno zakonu povrijedi zabranu stvaranja prividnog kapitala,
- t) stiče i raspoláže imovinom velike vrijednosti na način suprotan zakonu,
- ć) povrijedi prava akcionara na neslaganje i na otkup akcija suprotno zakonu.

Zakon o privrednim društvima, u istom članu u st. 3 i 4 propisuje da će se kazniti za prekršaj privredno društvo novčanom kaznom od 3.000 KM do 10.000

KM, kao i odgovorno lice u privrednom društvu novčanom kaznom od 200 KM do 1.500 KM, ako:

- a) obavlja djelatnost suprotno zakonu,
- b) zastupnik privrednog društva ne poštuje ograničenja ovlašćenja na zastupanje propisana zakonom,
- v) zaključi ugovor ili drugi pravni posao u slučaju postojanja sukoba interesa,
- g) ne čuva poslovnu tajnu,
- d) povrijedi pravo na informisanje,
- đ) povrijedi zabranu izbora suprotno zakonu,
- e) izmijeni i dopuni osnivački akt suprotno zakonu,
- ž) ne izabere lice ovlašćeno na zastupanje,
- z) ne vodi knjigu udjela ili je ne vodi uredno,
- i) ne vodi poslovne knjige u skladu sa zakonom,
- j) ne drži i ne čuva akta i dokumenta na način propisan zakonom,
- k) ne vrati upisnicima uplaćene iznose u slučaju neuspjelog osnivanja društva,
- l) ne sazove osnivačku skupštinu na način propisan zakonom; ako ne vodi knjigu udjela i knjigu odluka na način utvrđen ovim zakonom,
- lj) ne sazove sjednicu skupštine na način propisan zakonom,
- m) ne drži i ne čuva akta i dokumenta na način propisan zakonom i
- n) ne prijavi za upis u registar poslovnih subjekata podatke koje se po odredbama zakona upisuju u taj registar i to ne učini u zakonom propisanom roku.

4. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O ZANATSKO-PREDUZETNIČKOJ DJELATNOSTI

Zakonom o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti uređuju se uslovi, početak, načini i prestanak obavljanja zanatsko-preduzetničke djelatnosti, obrazovanje i osposobljavanje preduzetnika (sticanje majstorskog zvanja), organizovanje preduzetnika i vođenje registra preduzetnika (član 1).

Takođe, Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti, u glavi šestoj propisuje i kaznene odredbe, odnosno propisuje karakteristike i oblike ispoljavanja više prekršaja preduzetnika. Tako, u članu 55 Zakon propisuje odgovornost preduzetnika i propisuje novčanu kaznu od 1.000 KM do 3.000 KM za prekršaje, ako preduzetnik:

- a) obavlja dopunsko zanimanje suprotno odredbama zakona,
- b) obavlja dodatno zanimanje suprotno odredbama zakona,
- v) obavlja preduzetničku djelatnost suprotno odredbama zakona,

- g) obavlja djelatnosti koje nisu navedene u rješenju o registraciji preduzetnika,
- d) počne da obavlja djelatnosti bez rješenja o registraciji preduzetnika,
- đ) počne da obavlja djelatnosti suprotno odredbama zakona,
- e) ne obavlja preduzetničku djelatnost pod poslovnim imenom upisanim u registar,
- ž) ne prijavi promjenu poslovnog imena,
- z) ne prijavi obavljanje djelatnosti u izdvojenoj jedinici,
- i) prestane sa obavljanjem djelatnosti u izdvojenoj jedinici, bez registracije prestanka rada izdvojene jedinice,
- j) ne prijavi promjenu poslovnog sjedišta,
- k) ne obavijesti registracioni organ u slučaju prestanka postojanja uslova za obavljanje djelatnosti,
- l) za vrijeme privremenog prestanka obavljanja preduzetničke djelatnosti obavlja djelatnost i
- lj) prestane sa obavljanjem djelatnosti bez odjave kod nadležnog registracionog organa.

Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti predviđa mogućnost da se preduzetniku za ponovljene prethodno navedene prekršaje može izreći i mjera zabrane obavljanja djelatnosti u trajanju od tri mjeseca do godinu dana.

Istovremeno, Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti, u stavu 3 ovog člana propisuje odgovornost poslovođe, i to za tačno određene prekršaje iz stava 1. t. v), g), d), đ) i j) ovog člana, te propisuje novčanu kaznu za poslovođu u iznosu od 500 KM do 1.000 KM.

Takođe, novčanom kaznom iz stava 1 ovog člana, dakle u iznosu od 1.000 KM do 3.000 KM kazniće se fizičko lice, odnosno preduzetnik ako: a) u postupku registracije prijavi neistinit podatak ili dostavi lažni dokaz u namjeri da se takav podatak ili dokaz upotrijebi kao vjerodostojan i b) obavlja preduzetničku djelatnost bez rješenja o registraciji. S druge strane, novčanom kaznom u iznosu od 200 KM kazniće se preduzetnik ako ne uplati godišnji iznos članarine Komori.

Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti propisuje i prekršaje za registracioni organ. Tako će se, u skladu sa odredbama člana 55a. Zakona kazniti za prekršaj registracioni organ, i to novčanom kaznom u iznosu od 2.000 KM do 6.000 KM, ako:

- a) u postupku registracije preduzetnika ne koristi jedinstvenu elektronsku aplikaciju,
- b) u postupku registracije preduzetnika ne unese u rješenje o registraciji sve obavezne elemente poslovnog imena,

v) ne unese u elektronskoj formi u jedinstvenu elektronsku aplikaciju dokumente na osnovu kojih sprovodi postupak registracije preduzetnika i koje donose u postupku registracije preduzetnika,

g) u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona ne unese u registar preduzetnika podatke o preduzeticima koji su na dan 1. januara 2015. godine imali status - aktivan ili privremeno objavljen ili u pripremi, odnosno poslije ovog dana stekli status - aktivan ili privremeno objavljen ili u pripremi ili objavljen i

d) u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovog zakona ne skenira sva rješenja za preduzetnike koji su na dan 1. januara 2015. godine imali status - aktivan ili privremeno objavljen ili u pripremi, odnosno poslije ovog dana stekli status - aktivan ili privremeno objavljen ili u pripremi ili objavljen.

Takođe, novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1.500 KM za navedeni prekršaj kazniće se i odgovorno lice u registracionom organu, dok će se novčanom kaznom od 500 KM do 1.500 KM kazniti i službenik registracionog organa koji tokom rada u jedinstvenoj elektronskoj aplikaciji ne postupa u skladu sa propisima kojima se uređuje elektronski potpis i elektronski dokument.

Treći, tj. posljednji prekršaj propisan ovim Zakonom, i to u odredbi člana 56 predviđa odgovornost preduzetnika za prekršaj i propisuje novčanu kaznu u iznosu od 500 KM do 1.500 KM ako preduzetnik:

a) postupa suprotno odredbi člana 10 stav 3 zakona, a koja se tiče pomaganja članova domaćinstva preduzetniku bez zasnivanja radnog odnosa i samo ukoliko su u pitanju stari i umjetnički zanati i koji se moraju obavljati u prisustvu preduzetnika,

b) ne istakne poslovno ime,

v) postupi suprotno odredbi člana 27 stav 3 zakona, a koja se tiče obaveze vezane za posebne uslove za obavljanje djelatnosti preduzetnika, tj. ukoliko su propisani posebni uslovi u pogledu stručne spreme i zdravstvene sposobnosti, poslovođa takođe mora ispunjavati te uslove,

g) ne prijavi vođenje poslovanja posredstvom poslovođe,

d) postupi suprotno odredbi člana 28 stav 3 zakona, a koja se odnosi na obavezu preduzetnik da u svakoj izdvojenoj jedinici zaposli radnika, a da u izdvojenoj jedinici u kojoj zapošljava više od tri radnika imenuje i poslovođu,

đ) u poslovnom prostoru ili za vrijeme obavljanja djelatnosti ne posjeduje rješenje o registraciji preduzetnika,

e) na vidnom mjestu ne istakne radno vrijeme i ne pridržava se propisanog početka i završetka radnog vremena,

ž) na vidnom mjestu ne istakne cjenovnik svojih proizvoda, odnosno usluga na način dostupan kupcima, odnosno korisnicima usluga i ne pridržava se cjenovnika,

z) kupcu, odnosno korisniku usluga ne izda račun o prodatoj robi, odnosno izvršenim uslugama i

i) ne podnese zahtjev za privremeni prestanak obavljanja djelatnosti.

Takođe, Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti predviđa da će se za prekršaj iz stava 1 t. b), v), đ), e), ž), z) i i) ovog člana kazniti poslovođa, i to novčanom kaznom u iznosu od 100 KM do 500 KM.

5. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI

Zakonom o računovodstvu i reviziji Republike Srpske, između ostalog, uređuje se oblast računovodstva i revizije koja obuhvata pitanja od značaja za organizaciju i funkcionisanje sistema knjigovodstva i računovodstva, pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, reviziju finansijskih izvještaja, kao i druga pitanja od značaja za računovodstvo i reviziju.

Takođe, Zakon u glavi 8 pod naslovom “Kaznene odredbe” propisuje tri prekršaja za pravna lica, profesionalna udruženja i fizička lica koja postupaju suprotno odredbama ovog zakona. Tako, prvi prekršaj (član 64 Zakona), za koji je predviđena novčana kazna od 3.000 KM do 15.000 KM, čini pravno lice ako:

- 1) ne izvrši razvrstavanje u skladu sa ovim zakonom,
- 2) ne uredi organizaciju računovodstva na propisan način,
- 3) vrši obradu podataka na računaru, a ne obezbijedi da računovodstveni softver omogućava funkcionisanje sistema internih računovodstvenih kontrola,
- 4) ne sačinjava, ne kontroliše i ne čuva knjigovodstvene isprave, odnosno ne vodi i ne čuva poslovne knjige i druge izvještaje saglasno odredbama ovog zakona,
- 5) opštim aktom ne odredi lice kome se povjerava vođenje poslovnih knjiga,
- 6) ne podnese zahtjev za upis u Registar privrednih društava za pružanje računovodstvenih usluga, a pruža računovodstvene usluge trećim licima,
- 7) ukoliko ne obavijesti Ministarstvo o svim promjenama podataka koji se vode u Registru privrednih društava za pružanje računovodstvenih usluga,
- 8) ne izvrši popis imovine i obaveza u propisanom roku,
- 9) ne izvrši usaglašavanje potraživanja i obaveza, ne odgovori na zahtjev povjerioca ili dužnika za usaglašavanje potraživanja i obaveza, ne odgovori na zahtjev ovlašćenog revizora ili u napomenama ne objavi podatke o neusaglašenim potraživanjima i obavezama,
- 10) ne sačinjava i ne prezentuje finansijske izvještaje u skladu sa ovim zakonom,

11) ne izvrši reviziju finansijskih izvještaja i konsolidovanih finansijskih izvještaja,

12) ne preda finansijske izvještaje, konsolidovane finansijske izvještaje, izvještaj o reviziji i izvještaj o poslovanju u Registar finansijskih izvještaja,

13) ne zaključi ugovor o reviziju u skladu sa odredbama zakona.

Istovremeno, Zakon u istom članu u stavu 2 propisuje da će se novčanom kaznom od 3.000 KM do 15.000 KM kazniti za prekršaj društvo za reviziju ako:

1) reviziju finansijskih izvještaja ne obavlja u skladu sa Međunarodnim standardima revizije,

2) u okviru svog poslovnog imena sadrži riječi: 'revizija ili društvo za reviziju' a nema dozvolu za obavljanje poslova revizije,

3) na području Republike pruža usluge revizije bez prethodno ispunjenih uslova ili suprotno uslovima propisanim ovim zakonom,

4) reviziju obavlja suprotno odredbama zakona,

5) ne obavijesti Ministarstvo o svim promjenama podataka koji se vode u Registru privrednih društava za reviziju,

6) u propisanom roku ne obavijesti Ministarstvo o nastupanju okolnosti iz člana 37 zakona, akoje se odnose na minimalan broj zaposlenih ovlašćenih revizora,

7) u propisanom roku ne dostavi informaciju o ugovorima o reviziji zaključenim u toku godine,

8) ne pruža usluge revizije na propisan način,

9) izvještaj o reviziji ne sačinjava u skladu sa odredbama zakona,

10) ne čuva i ne sačinjava radnu dokumentaciju u skladu sa odredbama zakona,

11) se ne osigura na način propisan odredbama zakona,

12) ne sačini i u propisanom roku ne objavi godišnji izvještaj o transparentnosti,

13) vrši reviziju kod pravnih lica kod kojih prema odredbama zakona ne smije vršiti,

14) ovlaštenom licu ne omogući nadzor ili ne otkloni nedostatke utvrđene tokom nadzora.

Takođe, Zakon u stavu 3 ovog člana predviđa da će se za radnje iz stava 1 t. 2) do 10) i tačka 12) ovog člana, izuzev t. 6 i 7, novčanom kaznom od 1.000 KM do 5.000 KM kazniti za prekršaj i preduzetnik koji vodi poslovne knjige po sistemu dvojnog knjigovodstva, odnosno preduzetnik registrovan za samostalno pružanje knjigovodstvenih i računovodstvenih usluga. Istovremeno, za radnje iz st. 1 i 2 ovog člana, novčanom kaznom od 300 KM do 1.500 KM kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u pravnom licu.

Drugi prekršaj iz ovog Zakona propisan je u članu 65, a koji predviđa da će se novčanom kaznom od 3.000 KM do 15.000 KM kazniti za prekršaj profesionalno udruženje za nepodnošenje izvještaja o radu i stanju u oblasti računovodstva i revizije Vladi Republike Srpske.

Posljednji prekršaj iz ovoga Zakona predviđa da će se novčanom kaznom od 300 KM do 1.500 KM kazniti za prekršaj fizičko lice koje podatke dobijene iz Registra finansijskih izvještaja koristi na način koji je suprotan odredbama ovog zakona, kao i da će se novčanom kaznom od 300 KM do 1.500 KM kazniti za prekršaj fizičko lice koje koristi zvanja u profesiji propisana ovim zakonom ili nudi i obavlja nezavisne računovodstvene i revizijske usluge trećim licima, a nije registrovano za pružanje tih usluga, niti sertifikovano i licencirano u skladu sa odredbama ovog zakona (član 66).

6. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O POREZU NA DOBIT

Zakon o porezu na dobit uređuje oporezivanje dobiti pravnih lica u Republici Srpskoj i nerezidenata koji ostvaruju prihod u Republici Srpskoj. Pored toga ovaj Zakon, u glavi devetoj pod nazivom: "Kaznene odredbe" propisuje odgovornost i kažnjivost za više poreskih prekršaja.

Na prvom mjestu je u članu 58 Zakona o porezu na dobit predviđen prekršaj za koji je propisana novčana kazna u iznosu od 20.000,00 KM do 60.000,00 KM. Ovaj prekršaj čini pravno lice ako:

a) ne posjeduje dokumentaciju o transfernim cijenama koja sadrži dovoljno podataka i analiza na osnovu kojih se može potvrditi da su uslovi transakcija u skladu sa principom „van dohvata ruke“,

b) na zahtjev Poreske uprave, u roku od trideset dana, ne dostavi propisanu dokumentaciju,

c) ne podnese godišnju prijavu kontrolisanih transakcija sa povezanim licima i

d) vrši isplate dividende i udjela u dobiti, a ima dospjele neizmirene poreske obaveze.

Pored pravnog lica, za ovaj poreski prekršaj se kažnjava i odgovorno lice u pravnom licu, i to novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM.

Odredba člana 59 Zakona o porezu na dobit predviđa prekršaj pravnog lica ako ne obavijesti Poresku upravu o zaključenju i bitnim elementima ugovora o obavljanju poslova sa nerezidentom koji te poslove obavlja putem stalnog mjesta poslovanja, u roku od pet dana od dana njegovog zaključenja.

Za ovaj prekršaj je propisana novčana kazna u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM za pravno lice, odnosno novčana kazna od 1.500,00 KM do 4. 500, 00 KM za odgovorno lice u pravnom licu.

I na kraju, Zakon o porezu na dobit, u članu 60 propisuje da se za druge povrede odredaba ovog zakona koje imaju obilježja prekršaja, kao i odgovornosti i sankcije za prekršaje, primjenjuje zakon kojim se uređuje poreski postupak.

7. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O POREZU NA DOHODAK

Zakonom o porezu na dohodak uređuje se oporezivanje dohotka fizičkih lica, poreski obveznik, poreska osnovica, poreska stopa, poreska oslobođanja, kao i način i postupak plaćanja poreza na dohodak. Pored toga, ovaj Zakon u glavi 12a pod pozivom: „Kaznene odredbe“ propisuje više prekršaja kojima se povrjeđuju odredbe ovog poreskog zakona.

Prvi prekršaj propisan u članu 70a Zakona o porezu na dohodak se sastoji u isplaćivanju poreskom obvezniku iznosa sredstava od korišćenja ličnog dohotka. Zavisno od svojstva učinioaca prekršaja propisane su različite kazne.

Ako se kao učinilac djela javi isplatilac dohotka - pravno lice, tada je propisana novčana kazna u iznosu od 3.000,00 do 9.000,00 KM.

No, za ovaj prekršaj se kažnjava i odgovorno lice u pravnom licu i to novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 KM. Novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00 do 4.500,00 KM kazniće se za ovaj prekršaj i isplatilac dohotka koji je fizičko lice.

Odredba člana 70b Zakona o porezu na dohodak propisuje prekršajnu odgovornost isplatioca dohotka – pravnog (i njegovog odgovornog) lica i fizičkog lica, ukoliko prilikom isplate dohotka ne odbiju porez od poreske osnovice i ne uplate ovaj iznos na propisane uplatne račune. Pri tome je zakonodavac propisao novčanu kaznu u srazmjeri (proporcionalno odmjeravanje novčane kazne) sa iznosom koji je u visini poreza koji je trebalo da bude plaćen po odbitku.

No, odgovorno lice u pravnom licu se za ovo prekršajno djelo ipak kažnjava novčanom kaznom u visini od 1.000,00 do 3.000,00 KM.

Zakon o porezu na dohodak, u odredbi člana 70c propisuje da se na ostale povrede ovog zakona, a koje imaju obilježja prekršaja, kao i sankcije i odgovornost za prekršaje primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje poreski postupak.

8. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O POREZU NA NEPOKRETNOSTI

Zakonom o porezu na nepokretnosti uređuje se oporezivanje nepokretnosti u Republici Srpskoj, oslobađanje od oporezivanja i umanjenje poreske osnovice, način plaćanja poreza i obaveza Poreske uprave Republike Srpske, drugih organa Republike Srpske i opština i gradova u oblasti poreza na nepokretnosti. U odredbi člana 19 Zakona propisano je da neprijavljivanje nepokretnosti u Fiskalni registar nepokretnosti, koji vodi Poreska uprava Republike Srpske, i to na način i u rokovima propisanim zakonom predstavlja prekršaj postupka registracije u skladu sa zakonom kojim se uređuje poreski postupak.

Odredbom člana 21 Zakona propisana je prekršajna odgovornost za poreskog obveznika - pravno lice koji u toku poreske godine izvrši prenos vlasništva nad nepokretnosti na drugog poreskog obveznika, a ne izmiri sve dospjele poreske obaveze za tu nepokretnost do dana prenosa vlasništva nad nepokretnosti, i to novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM. Takođe, za ovaj prekršaj kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i to novčanom kaznom od 1.500,00 KM do 4.500,00 KM. Ukoliko je poreski obveznik – fizičko lice počinitelj navedenog prekršaja kazniće se novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 3.000,00 KM.

U odredbi člana 22 Zakona propisano je da će se novčanom kaznom od 3.000,00 KM do 9.000,00 KM kazniti za prekršaj notar, ukoliko prilikom sačinjavanja notarske isprave koja predstavlja pravni osnov za upis prenosa prava na nepokretnosti ne provjeri ispunjenost potrebnih uslova, koji su predviđeni u članu 15 stav 3 Zakona, a koji se odnose na izmirenje svih dospjelih poreskih obaveza za tu nepokretnost do dana prenosa vlasništva nad nepokretnosti, i ukoliko o tome ne sačini zabilješku u notarskoj ispravi.

Zakonom o porezu na nepokretnosti (član 23) posebno je navedeno da će se, izuzev za navedene prekršaje iz čl. 21 i 22 Zakona, za povrede odredaba zakona koje imaju obilježja prekršaja, kao i odgovornosti i sankcije za prekršaje, primjenjivati zakon kojim se uređuje poreski postupak, odnosno Zakon o poreskom postupku Republike Srpske.

9. PREKRŠAJI IZ ZAKONA O PORESKOM POSTUPKU

Zakon o poreskom postupku uređuje organizaciju i nadležnost Poreske uprave Republike Srpske, prava i obaveze poreskih obveznika, poreski postupak, plaćanje poreskih obaveza, redovnu i prinudnu naplatu poreskih obaveza, kao i

druge načine prestanka poreskih obaveza, poresku kontrolu, posebnu kontrolu, te postupak po pravnom lijeku i nadzor u oblasti poreza u Republici Srpskoj (član 1).

Pored toga ovaj Zakon u glavi dvanaestoj pod nazivom: „Nadzor i kaznene odredbe“ propisuje, pored upravnog i inspekcijuskog nadzora, pojam, karakteristike i oblike ispoljavanja više poreskih prekršaja, kao i odgovornost njihovih izvršilaca i to:

1) poreskog obveznika: a) fizičkog lica, b) preduzetnika, c) pravnog lica i d) odgovornog lica u pravnom licu i

2) nadležnih organa: a) banke i b) organa nadležnog za vođenje registra.

Tako, odredba člana 112 Zakona o poreskom postupku predviđa prekršajnu odgovornost i kažnjivost poreskog obveznika – pravnog lica (njegovog odgovornog lica) i preduzetnika za prekršaj nečinjenja, odnosno propuštanja da se postupi po zakonu uopšte ili djelimično, na način, u postupku i u roku koji su propisani zakonom.

Prvi prekršaj čini poreski obveznik – pravno lice (ili drugi subjekt) ili preduzetnik ako:

- a) se ne registruje uopšte u Poreskoj upravi,
- b) se ne registruje u Poreskoj upravi u roku i na način koji je propisan za registraciju poreskih obveznika,
- c) ne prijavi Poreskoj upravi promjenu podataka u vezi sa upisom u registar kod Poreske uprave,
- d) ne podnese poresku prijavu, ili ne podnese poresku prijavu na način i u roku koji je propisan poreskim propisima i
- e) ne vodi poslovne knjige i druge propisane evidencije u skladu sa poreskim propisima.

Zavisno od svojstva učinioca prekršaja propisane su i različite kazne i to:

- a) novčana kazna u iznosu od 2.000,00 do 6.000,00 KM za pravno lice ili drugi subjekat,
- b) novčana kazna u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 KM za odgovorno lice u pravnom licu i
- c) novčana kazna u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 KM za preduzetnika.

Drugi poreski prekršaj iz člana 112 (stav 2) čini poreski obveznik - pravno lice ili drugi subjekt, odnosno preduzetnik koji:

- a) ne dozvoli poreskom izvršiocu da uđe u prostorije u kojima poreski obveznik obavlja svoju poslovnu djelatnost, a radi vršenja popisa i zapljene pokretnih stvari u postupku prinudne naplate poreskih obaveza,

b) ne učestvuje na poziv Poreske uprave u postupku kancelarijske kontrole, ne pruži tražena objašnjenja, ili ne dostavi na zahtjev inspektora svu dokumentaciju koja je potrebna za sprovođenje kancelarijske kontrole,

c) ne učestvuje na poziv Poreske uprave u postupku terenske kontrole, ne pruži tražena objašnjenja, ili ne dostavi na zahtjev inspektora svu dokumentaciju koja je potrebna za sprovođenje kancelarijske kontrole,

d) ne omogući poreskom inspektoru odgovarajuće mjesto (prostor, uslove) za vršenje terenske kontrole i

e) ometa službenike Poreske uprave u sprovođenju zakonom utvrđenih dužnosti.

I za ovaj prekršaj iz stava 2 člana 112 Zakona o poreskom postupku su propisane različite visine novčane kazne zavisno od svojstva njegovog učinioca. Tako je propisana novčana kazna u iznosu od:

a) 1.000,00 do 3.000,00 KM za pravno lice ili drugi subjekat kao poreskog obveznika,

b) 500,00 do 1.500,00 KM za odgovorno lice u tom pravnom licu i

c) 500,00 do 1.500,00 KM za preduzetnika kao poreskog obveznika.

Prekršaje poreskog obveznika fizičkog lica iz člana 113 Zakona o poreskom postupku čini fizičko lice koje ima svojstvo poreskog obveznika, ako preduzme neku od više zakonom alternativno propisanih radnji činjenja ili nečinjenja, i to ako:

a) se ne registruje u Poreskoj upravi, ili ako se ne registruje u roku i na način propisan za registraciju poreskih obveznika u Poreskoj upravi ili ne prijavi Poreskoj upravi promjenu podataka u vezi sa upisom u registar kod Poreske uprave,

b) ne podnese poresku prijavu, ili ne podnese poresku prijavu na način i u roku koji je propisan poreskim propisima,

c) ne učestvuje na poziv Poreske uprave u postupku kancelarijske kontrole, ne pruži tražena objašnjenja, ili ne dostavi na zahtjev inspektora svu dokumentaciju koja je potrebna za sprovođenje kancelarijske kontrole i

d) ometa službenike Poreske uprave u sprovođenju zakonom utvrđenih dužnosti.

Za ovaj prekršaj fizičkog lica propisana je novčana kazna u iznosu od 500,00 do 1.500,00 KM.

Posebna vrsta poreskog prekršaja pod nazivom: "Prekršaj zbog nepodnošenja prijave u Jedinствeni sistem" je predviđena u članu 114 Zakona o poreskom postupku. Ovo kažnjivo djelo se sastoji u nečinjenju (negativnoj, pasivnoj radnji, propuštanju) – nepodnošenju prijave za registraciju obveznika dopisnosa u Jedinствeni sistem na način i u roku koji je predviđen zakonom od strane uplatioca doprinosa - pravnog lica.

Dakle, ovdje obveznik doprinosa ne podnosi obaveznu prijavu uopšte ili u određenom roku ili na određeni način. Bitno je da se radi o prijavi u Jedinstveni sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa (skraćeno jedinstveni sistem) koji vodi Poreska uprava (član 15). To je sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa koji predstavlja administrativnotehnički sistem posredstvom kojeg Poreska uprava vrši registraciju, kontrolu i naplatu doprinosa i prikupljanje podataka od obveznika uplate doprinosa i osiguranika.

Korisnici ovog Jedinstvenog sistema su: a) Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, b) Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, c) Javni fond za dječiju zaštitu Republike Srpske i d) Zavod za zapošljavanje Republike Srpske.

Subjekti upisa u Jedinstveni sistem su uplatioci doprinosa i obveznici doprinosa, koji se, dakle, i mogu javiti kao učinioci ovog prekršaja. Baza podataka Jedinstvenog sistema je jedinstvena evidencija o svim obveznicima uplate doprinosa i obveznicima doprinosa, podacima neophodnim za kontrolu uplate doprinosa i podacima za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog i dobrovoljnog osiguranja. U ovom sistemu se sačinjavaju izvještaji o rizičnim uplatiocima doprinosa i identifikuju oni obveznici koji izbjegavaju obavezu uplate, isplaćuju ili prijavljuju manje iznose po osnovu obaveze uplate doprinosa, odnosno ne podnesu prijavu za registraciju u Jedinstveni sistem.

Dakle, prekršaj iz člana 114 Zakona o poreskom postupku čini uplatilac doprinosa – pravno lice (poslodavac) koji prekrši odredbu člana 37 st. 2 i 4 zakona, odnosno ko ne podnese uopšte ili u određenom roku i to:

a) prijavu za registraciju obveznika doprinosa (zaposlenog) u Jedinstveni sistem i to najkasnije jedan dan prije stupanja zaposlenog na rad kod poslodavca, navedenog u ugovoru o radu ili drugom aktu na osnovu kojeg se zasniva radni odnos i

b) prijavu za registraciju obveznika doprinosa u Jedinstvenom sistemu, najkasnije danom nastanka pravnog osnova iz kojeg proizlazi obaveza plaćanja doprinosa.

Zavisno od svojstva učinioca prekršaja (uplatioca doprinosa) propisane su različite kazne i to za:

- a) pravno lice – novčana kazna u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 KM,
- b) fizičko lice – novčana kazna u iznosu od 3.000,00 do 9.000,00 KM i
- c) odgovorno lice u pravnom licu – novčana kazna u iznosu od 3.000,00 do 9.000,00 KM.

No, pored prekršajne kazne, učiniocu ovog poreskog prekršaja (iz člana 114) može se izreći i specifična prekršajna sankcija pod nazivom: "Privremena zabrana obavljanja djelatnosti zbog nepodnošenja prijave u Jedinstveni sistem". Ona je propisana u članu 109 Zakona o poreskom postupku.

Prema ovom zakonskom rješenju, ako u toku posebne kontrole ovlašćeni inspektor utvrdi da uplatilac doprinosa nije podnio prijavu za registraciju obveznika doprinosa u Jedinstvenom sistemu, na način i u roku koji su propisani zakonom (dakle, kada je učinio poreski prekršaj iz člana 114) usmenim rješenjem uplatiocu doprinosa izriče mjeru zabrane obavljanja djelatnosti do otklanjanja nepravilnosti u trajanju od najmanjen petnaest dana.

Ovakvo usmeno rješenje se izvršava odmah i to pečaćenjem prostorija, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad kojom uplatilac doprinosa (poslodavac) obavlja djelatnost. Pri izvršenju usmenog rješenja pečaćenjem, poreski obveznik, odnosno lice koje prisustvuje kontroli, dužno je da osigura iznošenje kvarljivih namirnica iz prostora, te da preduzme sve bezbjednosne i druge mjere da ne bi došlo do nastanka štete.

Samo u izuzetnim slučajevima (stav 4) mjera zabrane obavljanja djelatnosti se neće izvršiti navedenim pečaćenjem pod uslovom da poreski obveznik (uplatilac doprinosa) u roku od 72 časa od izricanja usmenog rješenja dostavi ovlašćenom inspektoru dokaz o uplati novčane kazne izrečene prekršajnim nalogom za izvršeni prekršaj. Tada ovlašćeni inspektor obustavlja upravni postupak i ne donosi pismeni otppravak navedenog usmeno izdatog rješenja.

U smislu stava 4 člana 114 Zakona, prekršajni nalog za ovaj prekršaj može, osim Poreske uprave, izdati i organ inspekcije koji je ovim Zakonom ovlašćen da vrši kontrolu podnošenja prijave u Jedinstvenom sistemu.

U vezi sa ovim poreskim prekršajem iz člana 114 Zakona o poreskom postupku se nalazi i specifično zakonsko rješenje u slučaju povrata (recidiva), odnosno ponovljenog vršenja prekršaja:

a) neprijavljivanje za registraciju obveznika doprinosa (zaposlenog) u Jedinstveni sistem i to najkasnije jedan dan prije stupanja zaposlenog na rad kod poslodavca, navedenog u ugovoru o radu ili drugom aktu na osnovu kojeg se zasniva radni odnos i

b) neprijavljivanje za registraciju obveznika doprinosa u Jedinstvenom sistemu, najkasnije danom nastanka pravnog osnova iz kojeg proizlazi obaveza plaćanja doprinosa.

Naime, u smislu člana 110, ako u toku posebne kontrole ovlašćeni inspektor utvrdi da uplatilac doprinosa nije podnio prijavu za registraciju obveznika

doprinosa u Jedinstvenom sistemu na zakonom propisani način i u roku, a da mu je već prethodno pravnosnažno izrečena sankcija za isti prekršaj (specijalni povrat – ponovljeno izvršenje istog prekršaja za koji je učinilac već prethodno pravnosnažno kažnjen od strane nadležnog organa u zakonom propisanom postupku), tada takvom uplatiocu doprinosa usmenim rješenjem izriče mjeru zabrane obavljanja djelatnosti do otklanjanja nepravilnosti, ali u trajanju od najmanje trideset dana.

Ovakvo usmeno rješenje se odmah izvršava i to pečaćenjem prostorija, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad kojom uplatilac doprinosa (poslodavac) obavlja svoju registrovanu djelatnost. U svakom slučaju ovom izvršenju rješenja i pečaćenju navedenih prostorija i opreme poreski obveznik, odnosno lice koje prisustvuje kontroli dužno je da osigura iznošenje kvarljivih namirnica iz prostora, te da preduzme sve bezbjednosne i druge mjere da ne bi došlo do nastanka štete.

Samo izuzetno u smislu člana 111 uplatilac doprinosa može protiv ovog rješenja kojim mu se izriče mjera zabrane obavljanja djelatnosti da izjavi žalbu Ministarstvu u roku od osam (umjesto petnaest dana u redovnim slučajevima) dana od dana dostavljanja pismenog otpravka rješenja.

Sljedeći poreski prekršaj je predviđen u odredbi člana 115 Zakona. On nosi naziv: „Prekršaj obaveze prijavljivanja, obračuna i plaćanja poreskih obaveza“. Ovo kažnjivo djelo čini poreski obveznik koji nije niti prijavio, niti uplatio poresku obavezu. Dakle, ovdje se radi o prekršaju sa dvoaktno određenom radnjom izvršenja nečinjenja, propuštanja. To su:

a) radnja neprijavljivanja – nepodnošenja blagovremene prijave poreske obaveze i

b) neplaćanja poreske obaveze u cijelosti ili djelimično, odnosno u određenom roku.

Ovaj prekršaj može da učini samo određeno lice – poreski obveznik koji ne:

a) podnosi poresku prijavu u obliku, na mjestu i u vrijeme koji su propisani zakonom i

b) izmiruje svoje obaveze na način i pod uslovima koji su propisani zakonom.

Za ovaj prekršaj iz člana 115 Zakona o poreskom postupku je propisana novčana kazna u proporcionalnom (srazmjernom) iznosu od 30% od iznosa obaveze utvrđene u postupku poreske kontrole, ali najviše do 200.000,00 KM.

Poreski prekršaj čiji je mogući učinilac banka predviđen je u odredbi člana 116. Ovo djelo čini banka koja preduzme neku od više zakonom alternativno predviđenih radnji izvršenja u vidu činjenja i nečinjenja i to ako:

- a) otvori račun za poreskog obveznika bez dokaza o registraciji u Poreskoj upravi,
- b) ne izvrši blokadu računa poreskog obveznika po dostavljanju zaključka o uspostavljanju privremene mjere obezbjeđenja od strane Poreske uprave i
- c) ne izvršava prenos sredstava po nalogu Poreske uprave u postupku prinudne naplate.

Za ovo kažnjivo djelo je propisana sljedeća kazna, zavisno od svojstva učinioca i to:

- a) novčana kazna u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 KM za banku i
- b) novčana kazna u iznosu od 3.000,00 do 9.000,00 KM za odgovorno lice banke.

Sljedeći poreski prekršaj propisan u odredbi člana 117 Zakona o poreskom postupku čini pravno lice koje propusti zakonom propisane poreske obaveze i to ako:

- a) ne izvrši prenos potraživanja prema svom dužniku na račun prinudne naplate u postupku prinudne naplate protiv njegovog dužnika, a po nalogu Poreske uprave,
- b) ne izvrši prodaju i prenos iznosa ostvarenog prodajom hartija od vrijednosti po nalogu Poreske uprave i
- c) ne izvrši obavezu po nalogu Poreske uprave u postupku prinudne naplate poreskih obaveza na nenovčanim potraživanjima poreskog obveznika (potraživanje robe, opreme, drugih pokretnih stvari) putem određivanja prenosa nenovčanog potraživanja poreskog obveznika od njegovog dužnika i obaveze obveznikovog dužnika da preneseno potraživanje ispuni Poreskoj upravi, odnosno da potraživanu robu i druge stvari isporuči donosiocu rješenja o prenosu potraživanja.

Za ovo prekršajno djelo pravnog lica je propisana novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 KM.

Iako to sam zakon ne predviđa, logično je da za ovu vrstu poreskog prekršaja odgovara i odgovorno lice u pravnom licu, ali za njega nije propisana vrsta i mjera kazne.

Ako ovaj prekršaj izvrši fizičko lice (stav 2), tada je propisana novčana kazna u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 KM.

Posljednji poreski prekršaj iz Zakona o poreskom postupku Republike Srpske predviđen je u odredbi člana 118 i on nosi naziv: "Prekršaji organa nadležnih za registre". Sam naziv ovog kažnjivog djela ukazuje na specifičnu prirodu i karakter učinioca prekršaja. To je određeno pravno lice, lice sa određenim svojstvom – *delicta propria*. Naime, kao učinilac ovog prekršaja mogu da se jave

isključivo različiti državni organi koji vode odgovarajuće registre koji su od značaja za utvrđivanje i naplatu poreskih obaveza. To su shodno članu 39:

- a) Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge,
- b) nadležni organ jedinice lokalne samouprave,
- c) drugi organ nadležan za upis u odgovarajući registar lica koja obavljaju privrednu ili profesionalnu djelatnost i
- d) organ uprave koji vodi evidencije o prebivalištu, boravištu, rođenju ili smrti fizičkog lica.

Ovaj prekršaj čini, dakle, neki od navedenih organa koji je nadležan za upis određenih podataka u odgovarajući registar lica koja obavljaju privrednu djelatnost, odnosno organa koji vode matične evidencije i evidenciju prebivališta fizičkog lica ako ne prijave uopšte ili ne prijave u određenom roku od pet dana Poreskoj upravi svaku promjenu u evidencijama ili registrima za koje su nadležni.

Ako se kao učinilac ovog prekršaja javi organ koji je nadležan za upis u odgovarajući registar propisana je novčana kazna u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 KM. No, za isti prekršaj se kažnjava i odgovorno lice u nadležnom organu, i to novčanom kaznom u iznosu od 500,00 do 1.500,00 KM.

10. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Iz pojmovnog određenja prekršaja vidljivo je da su njime objedinjene ranije dvije vrste kaznenih delikata, a sada dvije vrste prekršaja, i to: prvi (opšti) koji čine povredu javnog poretka i drugi (specijalni prekršaji, tj. nekadašnji privredni prestupi), koji predstavljaju povredu propisa o privrednom ili finansijskom poslovanju. Prekršaji u privredi su prema tome naročita kategorija kaznenih djela protiv privrednog i finansijskog poslovanja.

S tim u vezi, u prekršajnom zakonodavstvu Republike Srpske postoji znatan broj prekršaja koji se sastoje u kršenju privrednih i finansijskih propisa, te takva protivpravna ponašanja (činjenja ili nečinjenja) zahtijevaju primjenu određenih sankcija u smislu ograničenja sloboda ili prava učiniocu prekršaja za određeno vrijeme. S obzirom na to da Zakonom o prekršajima Republike Srpske nisu predviđena obilježja nijednog prekršaja uopšte, pa tako ni privrednih prekršaja, u Republici Srpskoj privredne prekršaje i odgovornost njihovih učinilaca propisuju brojni zakoni.

Iz radnji pojedinih navedenih prekršaja vidljivo je da su iste ili slične radnje prekršaja propisane u više zakona i da su za njih takođe propisane i različite kazne, pa se dešava da se za isti prekršaj koji je propisan u različitim zakonima izriču različite novčane kazne u zavisnosti od inspekcije koja prekršaj izriče (npr. za

neizdavanje računa). Takođe, analizom se da uočiti da se u radnjama pojedinih prekršaja mogu pronaći i elementi bića pojedinih krivičnih djela propisanih Krivičnim zakonikom Republike Srpske. Pri tome treba naglasiti da su pojedini prekršaji zastarili, tj. da je odavno prestala potreba njihovog propisivanja.

Istovremeno inspekcijски nadzor nad sprovođenjem određaba ovih zakona i na osnovu njega donesenih propisa vrše pretežno Republička uprava za inspekcijske poslove, posredstvom nadležnih republičkih inspektora, odnosno inspektora u jedinicama lokalne samouprave, zatim inspektori Poreske uprave Republike Srpske, kao i inspektori Republičke uprave za igre na sreću, u skladu sa svojim nadležnostima. Takođe, nadzor nad sprovođenjem pojedinih zakona i propisa donesenih na osnovu njih vrši i nadležna komunalna policija u skladu sa svojim nadležnostima.

Imajući u vidu sve navedeno, a posebno raznovrsnost ovih prekršaja bilo bi dobro da se u narednom periodu posebna pažnja posveti upravo prekršajima u privredi i finansijskom poslovanju, s ciljem jasnijeg uređenja prekršajne odgovornosti u ovoj oblasti. Pri tome naravno treba imati na umu da sama mnogobrojnost prekršaja u ovoj oblasti, utiče negativno najprije na efikasnost u njihovom izricanju, a posebno i na svrsishodnost propisivanja, a utiče svakako i na pravnu sigurnost u ovoj oblasti.

Literatura

- Đorđević, Đ. (2006). Osnovne karakteristike novog Zakona o prekršajima. *Nauka, bezbednost, policija*.
- Jovašević, D., Miladinović, D. (2018). *Prekršajno pravo*. Niš: Pravni fakultet.
- Maričić, G. (2020). *Organi upravljanja u akcionarskim društvima*. Banja Luka: Istraživački centar Banja Luka.
- Maričić, G., Pavlović, G., Jovašević, D. (2021). *Poreski delikti u Republici Srpskoj*. Banja Luka: Istraživački centar Banja Luka.
- Mrvić Petrović, N., Mitrović, Lj. (2007). *Prekršajno pravo*. Banja Luka: Visoka škola unutrašnjih poslova.
- Šelih, A. (2006). Prekršaji kao ustavnopravna kategorija. *Glasnik*. (4), 139-149.
- Zakon o prekršajima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 63/2014, 36/2015 – odluka US, 110/2016, 100/2017 i 19/2021 – odluka US).
- Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 i 82/2019).
- Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske, br. 117/2011, 121/2012, 67/2013, 44/2016 i 84/2019).
- Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 94/2015 i 78/2020).
- Zakon o poreskom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 78/2020).

Zakon o porezu na dobit („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 94/2015, 1/2017 i 58/2019).

Zakon o porezu na dohodak („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 60/2015, 5/2016 - ispr., 66/2018, 105/2019, 123/2020, 49/2021 i 119/2021).

Zakon o porezu na nepokretnosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 91/2015).

OFFENSES IN THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Ljubinko Mitrović, PhD

Goran Maričić, PhD

Gojko Pavlović, PhD

***Abstract:** Under the economic torts in general we mean various abuses and illegal actions in economic and financial business, ie acts directed against the economy in the broadest sense. Theoretically, there is a distinction between economic offenses in the narrower and broader sense. According to the narrower understanding, economic crimes are only criminal acts committed in the economy, ie. criminal offenses against the economy and payment transactions as defined in the Criminal Code. On the other hand, according to a broader understanding, economic torts mean all criminal offenses that are prosecuted in court or by other competent authorities. According to this broader understanding, economic offenses include criminal offenses against the economy, but also economic offenses. Article 2 of the Law on Misdemeanors defines a misdemeanor as an illegal act that constitutes a violation of public order or regulations on economic and financial operations, and which is prescribed as such by law or other regulation. Economic misdemeanors therefore represent a special category of criminal offenses against economic and financial operations (a category that previously existed as an independent offense called economic crime and which as such still exists in neighboring countries, such as Serbia). In this regard, the intention of the authors is to point out in the paper the numerous economic violations prescribed by numerous laws and other harsh acts, which are pronounced in the daily work of the bodies responsible for control and inspection.*

Keywords: economic offenses, law, The Republic of Srpska